

Zpráva o plnění priorit Rady za rok 2011

Rada se při své činnosti řídí zákonem č. 231/2001 Sb., zákonem č. 132/2010 Sb., zákonem o regulaci reklamy a dalšími právními předpisy. Rada v rámci své pravomoci uděluje licence k provozování rozhlasového a televizního vysílání, registruje převzaté vysílání, eviduje audiovizuální mediální služby na vyžádání, monitoruje obsah vysílání a audiovizuálních mediálních služeb na vyžádání a případně uděluje sankce podle zákona.

Všem těmto činnostem se Rada pro rozhlasové a televizní vysílání věnuje bez výjimky, v jejich rámci si nicméně na svém 12. zasedání konaném ve dnech 8. – 9. června 2010 stanovila **priority**, na které se zaměřila v období červen 2010 – květen 2011. Na svém 13. zasedání konaném 19. července 2011 pak došlo ke zhodnocení plnění stanovených priorit v uvedeném období a zároveň Rada přistoupila k aktualizaci priorit do prosince 2011.

Ke komplexnímu vyhodnocení plnění priorit za celý rok 2011 pak Rada přistoupila na svém 23. zasedání dne 13. prosince 2011.

A. Priority blíže specifikované pro oblast televizního vysílání:

I. Monitoring obchodních sdělení

1) Ochrana spotřebitele

Ochrana spotřebitelů je Radou považována za jednu z klíčových oblastí spadajících do její dozorové kompetence. Rada si ji proto zvolila mezi hlavní priority své činnosti. Pozornost monitoringu a kontrolní činnosti se zaměřuje zejména na ochranu zdraví spotřebitelů, a to v nejširším kontextu, tzn. zpřísněnou kontrolu obchodních sdělení propagujících humánní léčiva, doplňky stravy a potraviny se zacílením na uvádění klamavých a zavádějících údajů a na nezřetelné a chybějící povinné texty.

V rámci priority Rada v průběhu roku 2011 navázala úzkou spolupráci s Ministerstvem zdravotnictví ČR. Se sekci ochrany a podpory veřejného zdraví MZ ČR Rada konzultuje problematiku sporných obsahů v obchodních sděleních propagujících doplňky stravy, humánní léčiva a vakcinační látky. Zejména pak oprávněnost používání výživových nebo zdravotních tvrzení v reklamě.

S touto problematikou úzce souvisí významné téma, které je v současnosti diskutováno nejen na evropské ale i na celosvětové úrovni. Jsou jím možnosti regulace reklamy na potraviny s vysokým obsahem tuků, cukrů a soli, zejména pak regulace této reklamy zaměřené na děti. Rada proto v této věci oslovila samoregulátora pro sektor televizního vysílání Asociaci televizních organizací. Ve své výzvě Rada konstatovala, že je zjevné, že k epidemickému rozmachu dětské nadváhy a s tím souvisejících nemocí výrazně přispívá reklama propagující produkty s vysokým obsahem tuků, soli a cukrů. Rada proto apelovala na představitele nejvýznamnějších televizních médií, aby si uvědomili svoji spoluzodpovědnost v dané oblasti a v rámci samoregulace přistoupili k přijetí pravidel, podle nichž do vysílání nebudou přijímat reklamy, které oslovují dětské spotřebitele s nabídkou potravin a nápojů obsahujících vysoké procento tuků, solí a cukrů, nebo taková pravidla, která alespoň přispějí k omezení vysílání tohoto typu obchodních sdělení.

Asociace televizních organizací na tuto výzvu reagovala sdělením, že současnou samoregulaci Radou pro reklamu v dané oblasti považuje za dostatečnou.

Spolupráci Rada navázala rovněž s Českou národní bankou, do jejíž kompetence náleží kontrola obchodních sdělení na úvěry a obdobné peněžní služby. Rada pravidelně postupuje ČNB sporné reklamní spoty k vyhodnocení.

V rámci této priority se Rada rovněž zaměřila na nové formy obchodních sdělení ve vysílání a na jejich interpretaci a právní kvalifikaci v mezích zákona o vysílání a zákona o regulaci reklamy.

2) Umístění produktu

Umístění produktu (angl. Product placement) je novou formou obchodního sdělení, která byla do zákona č. 231/2001 Sb. začleněna v rámci novely, která vstoupila v účinnost od 1. června 2010. Rada dané oblasti věnuje mimořádnou pozornost. Již před 1. červnem 2010 vydala Doporučení Rady související s aplikací nové právní úpravy umístění produktu. V roce 2011 se Rada již primárně zaměřila na monitoring pořadů obsahujících umístěné produkty. Zejména pak na vyhodnocování, jakým způsobem provozovatelé produkty do svých pořadů umísťují, zda nedochází k jejich nepatřičnému zdůrazňování, či zvláštnímu zmiňování za účelem jejich propagace.

Výsledkem cíleného monitoringu bylo uložení několika upozornění na porušení § 53a odst. 2 písm. b) i c) zákona č. 231/2001 Sb.

Jelikož se toto téma ukázalo jako zcela zásadní, přistoupila Rada k zorganizování semináře k problematice nepatřičného zdůrazňování umístěných produktů, který se konal na počátku října 2011 v prostorách Parlamentu ČR. K vystoupení na tomto semináři přijalo pozvání i několik významných zahraničních hostů, mimo jiné rovněž zástupkyně EPRA a předseda belgického regulačního orgánu.

II. Monitoring vysílání mimo obchodní sdělení

Ochrana dětí před negativními dopady vysílání

Ochrana dětí před negativními dopady televizního vysílání je tradičně doménou kontrolní činnosti Rady. Porušení ustanovení § 32 odst. 1 písm. e) a § 32 odst. 1 písm. g) zákona č. 231/2001 Sb. Rada hodnotí jako delikty vysoké společenské nebezpečnosti, proto se této oblasti v roce 2011 věnovala v maximálním možném rozsahu. Zejména se soustředila na analytickou kontrolu pořadů s kriminální tematikou, a to nejen dramatických děl, ale rovněž pořadů zpravodajských a publicistických, které se věnují informování o násilných činech.

Vzhledem k personálně omezeným možnostem širšího monitoringu potenciálně problematických pořadů, Rada pro vytipování takových obsahů využívá zejména screening vysílání. Velmi významnou oporou jsou pak pro Radu rovněž podněty diváků, které ve velkém množství upozorňují právě na možná pochybení provozovatelů v této oblasti.

V rámci této priority se Rada věnuje rovněž aktivnímu vyhledávání opakovaného odvysílání pořadů, které již v minulosti byly předmětem uložené sankce. Provozovatelé mnohdy neváhají do některého ze svých programů znova zařadit pořad v chráněném časovém rozmezí mezi 6. a 22. hodinou, přestože již i soudní přezkum prokázal, že odvysíláním konkrétního pořadu v dané době je porušován zákon.

V roce 2011 Rada zorganizovala mediální kampaň Vaše dítě, vaše televize, vaše zodpovědnost. Smyslem kampaně, do níž se zapojili všichni provozovatelé celoplošného televizního vysílání, a která probíhala celý podzim 2011, bylo posílení rodičovské zodpovědnosti za výběr mediálních obsahů, konzumovaných dětským divákem. Sociologický výzkum zpracovaný na sklonku roku prokázal, že kampaň byla úspěšná a mezi rodiči měla široký ohlas.

III. Zpřístupnění vysílání pro zrakově postižené

K volbě této priority Rada přistoupila z důvodu, že povinnost provozovatelů televizního vysílání zpřístupnit určité procento odvysílaných pořadů zrakově postiženým divákům, prostřednictvím tzv. audiopopisů, je zcela novým zákonným ustanovením, které je účinné od 1. ledna 2011, a zároveň jde o ustanovení, které provozovatelé nebyli z objektivních důvodů schopni dodržovat. Provozovatelé opakovaně upozorňovali na technické překážky, které nemohou ovlivnit. Rada proto této oblasti po celý rok 2011 věnovala zvýšenou pozornost, a to zejména komunikací s provozovateli, se samoregulátorem pro oblast televizního vysílání a odpovědnými dotčenými institucemi.

V říjnu 2011 pak Rada přistoupila k vydání čtyř upozornění na porušení předmětné povinnosti. Toto upozornění obdržela Česká televize, FTV Prima, spol. s r.o., CET 21 spol. s r.o. a Barrandov Televizní Studio a.s. V rámci vydaných upozornění byla stanovena mimořádně dlouhá lhůta k nápravě, a to do konce roku 2011, aby se provozovatelé na plnění dané povinnosti mohli adekvátně technicky připravit.

V závěru roku Rada oslovila České radiokomunikace, aby zjistila, zda technické překážky bránící spuštění audiopopisů byly již odstraněny. České radiokomunikace Radu ubezpečily, že problémy byly vyřešeny a provozování audiopopisů je možné bezodkladně zahájit.

IV. Mediální gramotnost

Problematika mediální gramotnosti byla vložena do kompetence Rady novelou zákona o vysílání účinnou od 1. června 2010. Pro Radu byla tato záležitost zcela nová, jelikož pojem mediální gramotnosti velmi výrazně přesahuje oblast televizního a rozhlasového vysílání.

Při sběru podkladů a vstupních informací Rada zjistila, že v České republice dosud nebyl vypracován žádný relevantní výzkum o úrovni mediální gramotnosti napříč českou společností. Rada se proto na počátku roku 2011 rozhodla takový výzkum nechat zpracovat na své vlastní náklady. Za tímto účelem bylo osloveno Centrum mediálních studií při Universitě Karlově v Praze, které se jej ochotně zhostilo.

V létě 2011 Rada přijala a zveřejnila první část tohoto výzkumu, který vyhodnocoval úroveň mediální gramotnosti populace ČR starší 15 let. Na konci listopadu pak byla přijata a zveřejněna druhá část výzkumu, zaměřená na děti školního a předškolního věku.

B. Priority blíže specifikované pro oblast audiovizuálních mediálních služeb na vyžádání:

1) Ochrana spotřebitele

Ochrana spotřebitele byla v roce 2011 klíčovým cílem při monitoringu audiovizuálních mediálních služeb na vyžádání. Monitoring vysílání nelineárních služeb se důsledně zabýval souladem obchodních sdělení s požadavky zákona č. 132/2010 Sb. a zákona č. 40/1995 Sb., potažmo zákona č. 634/1992 Sb., o ochraně spotřebitele. Nicméně lze konstatovat, že z tohoto pohledu nebylo shledáno žádné porušení zákona.

2) Vytvoření koncepce monitoringu nelineárních služeb

Hlavním úkolem Rady v oblasti dozoru nelineárních služeb bylo v roce 2011 vytvoření koncepce monitoringu audiovizuálních služeb na vyžádání. Rada za tímto účelem získala na jaře 2011 pro svůj Úřad nového analytika, který se zapojil do soustavné analytické činnosti v této oblasti. Tato činnost mimo jiné vycházela z výstupů vyhledávacího softwaru, který byl pro potřeby Rady pořízen, přestože samotné výstupy z tohoto softwaru nebyly, vzhledem k jejich vysoké četnosti – takřka 500 výstupů, zpracovány do konce roku 2011 do konečné podoby a Rada se s nimi seznámí až počátkem roku 2012.

Nově byli do monitoringu nelineárních služeb rovněž zapojeni externí screeneři, kteří dosud byli využíváni pouze pro monitoring televizního vysílání. Kooperace se screenery byla, pro oblast monitoringu nelineárních služeb, v extrémně krátké době zharmonizována, nejen po stránce výstupů, ale díky jejich kvalifikaci v oblasti IT, i po stránce technické.

3) Kooperace se samoregulátory v oblasti regulace nelineárních služeb

Rada v roce 2011 pokračovala ve velmi konstruktivní a smysluplné spolupráci se samoregulátorem pro oblast poskytování audiovizuálních mediálních služeb na vyžádání, SPIR. Rada vnímá úspěšnou spolupráci se samoregulátorem jako ideální doplněk regulace, jejímž cílem je předcházení deliktů a souvisejících správních řízení.

C. Priority blíže specifikované pro oblast rozhlasového vysílání

Zaměření se na obchodní sdělení a skrytá obchodní sdělení – důvodem je ochrana spotřebitele, stejně jako rovné postavení soutěžitelů na trhu (přístup k reklamnímu času, resp. zákaz sponzorování pořadů a programů provozovateli rozhlasového nebo televizního resp. poskytovateli audiovizuálních mediálních služeb na vyžádání a výrobci audiovizuálních děl) – průběžně plněno, zejména v souvislosti s rozvojem softwaru pro kontrolu reklamy v rozhlasovém vysílání a regulaci reklamy dle zákona č. 40/1995 Sb., zejména léčiva a potraviny (doplňky stravy) – zavedení pravidelného monitoringu reklam.

V roce 2011 došlo k prudkému nárůstu analýz obchodních sdělení (a to na celkem 114 analýz zaměřených na kontroly reklamy v rozhlasovém vysílání a sponzorských vzkazů u zpravodajských relací), což umožnil pokrok softwaru pro kontrolu reklamy. Oproti předcházejícímu roku to představuje nárůst na více než osminásobek stavu z roku 2010.

I v roce 2011 bylo zaznamenáno několik pořadů v rozhlasovém vysílání obsahující skryté reklamní prvky, bohužel judikatura správních soudů v podstatě tento typ porušení zákona v rozhlasovém vysílání takřka vylučuje. Z toho důvodu tato priorita nebude dále akcentována pro další období.

D. Priority blíže specifikované pro oblast rozpočtu, účetnictví a výpočetní techniky:

Oblast rozpočtu a účetnictví je i nadále ovlivněna postupnými změnami v legislativě, jejichž cílem je vytvoření centrálního jednotného účetnictví státu. V roce 2011 bylo nejvýraznější změnou zavedení povinnosti odpisování majetku u organizačních složek státu. V této souvislosti bylo třeba využívat nový účetní softwarový program, v jehož rámci by se postupně měly propojit veškeré rozpočtové činnosti Rady.

V příjmové oblasti rozpočtu Rady došlo k hloubkové revizi dosahovaných příjmů, na jejímž základě byly sníženy očekávané příjmy ve střednědobém výhledu pro další roky.

V oblasti výpočetní techniky probíhá další fáze procesu zabezpečení vnitřní sítě, zaměřená na bezpečnosti vzdáleného přístupu u uživatelů. Souběžně probíhá implementace a testování nového internetového protokolu, doporučeného pro úřady státní správy. Dlouhodobě jsou vynakládány prostředky na nahrávání a úschovu záznamů, kdy v poslední době, díky rozhodovací praxi soudů začaly být kladeny vysoké nároky na jejich dostatečnou technickou kvalitu.